

## La República del 73 havia d'ésser federal

Heu's aquí el nostre tribut en record de la República del 73 que avui es commemora arreu d'Espanya.

Aquells homes del dinovè segle, encara en ple Romanticisme, concebiren per a l'estructuració política i jurídica del nou règim una Constitució federal, projecte que porta la data de 17 de juliol de 1873 i que encapçala amb llur firma Emili Castelar.

En l'article primer es diu: "Componen la Nación española los Estados de Andalucía Alta, Andalucía Baja, Aragón, Asturias, Baleares, Canarias, Castilla la Nueva, Castilla la Vieja, Cataluña, Cuba, Extremadura, Galicia, Murcia, Navarra, Puerto Rico, Valencia, Regiones Vascongadas."

"Art. 92. Los Estados tienen completa autonomía económico-administrativa y toda la autoridad política compatible con la existencia de la Nación. Art. 93. Los Estados tienen la facultad de darse una Constitución política que no podrá en ningún caso contradecir a la presente Constitución. Art. 94. Los Estados nombran sus Gobiernos respectivos y sus Asambleas legislativas por sufragio universal. Artículo 95. En la elección de los Gobiernos y de los legisladores, y de los empleados de los Estados, no podrá nunca intervenir ni directa ni indirectamente el Poder federal. Art. 96. Los Estados regirán su política propia, su industria, su hacienda, sus obras públicas, sus caminos regionales, su beneficencia, su instrucción y todos los asuntos civiles y sociales que no hayan sido por esta Constitución remitidos al Poder federal. Art. 97. Los Estados podrán levantar empréstitos y emitir deuda pública para promover su prosperidad interior. Artículo 98. Los Estados tendrán obligación de conservar un Instituto de segunda enseñanza por cada una de las actuales provincias, y la facultad de fundar las Universidades y escuelas especiales que estimen convenientes. Art. 99. Los Estados no podrán legislar ni contra los derechos individuales, ni contra la forma democrática republicana, ni contra la unidad y la integridad de la Patria, ni contra la Constitución federal. Art. 100. Los Estados regularán a su arbitrio, y bajo sus

expensas, su organización territorial. Art. 101. Los Estados no podrán mantener más fuerza pública que la necesaria para su policía y seguridad interior. Los Estados constituirán sus Poderes con entera libertad, pero con analogía al tipo federal, y dividiéndolos en los tres fundamentales de legislativo, ejecutivo y judicial. Art. 102. Los Estados sujetarán sus Constituciones respectivas al juicio y sanción de las Cortes federales, que examinarán si están respetados o no en ellas los derechos de la personalidad humana, los límites de cada Poder y los preceptos de la Constitución federal."

Amb els articles transcrits del projecte de Constitució de la República de 1873, n'hi ha prou per a formar concepte de les seves directrius federalistes, en aquest aspecte molt més avançada que la Constitució que s'ha donat la segona República espanyola; però en volem destacar, finalment, la declaració de drets ilegíslables del seu títol preliminar que deia:

"Toda persona encuentra asegurados en la República, sin que ningún poder tenga facultades para cohibirlos, ni ley ninguna autoridad para mermarlos, todos los derechos naturales. 1.º El derecho a la vida y a la seguridad y a la dignidad de la vida. 2.º El derecho al libre ejercicio de su pensamiento, y a la libre expresión de su conciencia. 3.º el derecho a la difusión de sus ideas por medio de la enseñanza. 4.º El derecho de reunión y de asociación pacíficas. 5.º La libertad del trabajo, de la industria, del comercio interior, del crédito. 6.º El derecho de la propiedad, sin facultad de vinculación ni amortización. 7.º La igualdad ante la ley. 8.º El derecho a ser jurado y a ser juzgado por los jurados; el derecho a la defensa libérrima en juicio; el derecho, en caso de caer en culpa o delito, a la corrección y la purificación por medio de la pena. Estos derechos són anteriores y superiores a toda legislación positiva."

Aquest projecte de Constitució, presentat a les Corts Constituents de 1873-74, en sessió de 17 de juliol de 1873, per la Comissió nomenada per a redactar-lo, començà a discutir-se en la sessió d'11 d'agost del propi any, consumint els se-

## 1873-1932

Per l'evolució, ajudada dels desgavells que el règim monàrquic havia portat a Espanya, va ésser implantada la república el passat abril. Un balanç de l'obra realitzada seria un full de serveis capaç d'omplir de satisfacció a la gran massa republicana. Es clar que hi ha dos sectors insatsfets de l'obra realitzada: aquells republicans que no aspiraven més que al canvi de règim però que no desitjaven un canvi de procediments ni esperaven la implantació d'un règim d'igualtat davant la llei i de complerta llibertat per a tots, i aquells altres que en llur afany de justícia i llibertat troben massa relentida la marxa de la república vers el camí natural d'un règim, en el qual la sobirania radica únicament en el poble.

Nosaltres voldríem, que l'endemà mateix de la proclamació de la nova república haguessin quedat resoltos tots els problemes que tenia Espanya sense resoldre en caure el règim monàrquic, però pel goig de veure implantada la nova forma de govern sense sotregades i sense sang s'han hagut o s'han volgut respectar molts interessos creats que una revolució no hauria respectat i ara es troba la República amb uns esculls dels quals la revolució l'hauria lliurat deixant-li el camí expedit per arribar més ràpidament a normalitzar la vida del país.

Però la República va fent el seu camí ordenant jurídicament el poble espanyol i traient-lo de l'atràs en què vivia. I un dels aspectes, al costat d'altres tant importants com la separació de l'església i l'Estat, la reducció de l'exèrcit, la implantació del divorci, la concessió del vot a la dona, etc., etc., que més ens interessa a nosaltres com a catalans  
nyors Leon i Castillo i Martin de Olias els primers torns en contra i pro, respectivament, de la totalitat. Però no passà d'aquí el debat, essent, no obstant, interessant recordar en la diada d'avui, en tribut a llur memòria, el que fou el pensament històric reasumit en el susdit projecte de Constitució, d'aquella plèiade il·lustre d'homes que com Pi i Margall, Salmeron, Castelar, etcètera, encapalaren la disortada República de 1873.

és la pròxima aprovació de l'Estatut de Catalunya, sota el règim del qual podrà viure la nostra nacionalitat com un Estat lliure confederat dins Espanya amb facultat per administrar-se la justícia, amb les degudes prerrogatives per la nostra llengua, i encarregats de guardar-nos l'ordre interior, nomenar els nostres funcionaris, fer les obres públiques, etc., etc.

Aquest anhel, tan reiteradament manifestat pel poble català, ha tingut d'ésser la República, règim de llibertat, qui ens el satisfés.

No és ara moment de discutir si és poc o si és molt el que Catalunya obté amb l'Estatut apunt d'aprovar: és el reconeixement ben explícit que fa la República de la personalitat de Catalunya i en aquest aspecte és que en el dia d'avui, aniversari de la primera república espanyola, volem lloar la comprensió que del nostre problema han tingut els homes de l'actual República Espanyola.

El poble català en veure reconeguda la seva personalitat se sentirà més compenetrat, més íntimament lligat a la República Espanyola i obligat voluntàriament i lleial a ajudar-la en tots els moments que extremismes insolubles pel sistema democràtic actual, posin en perill la seva vida.

La República del 73 no va arribar a l'estat de consolidació de l'actual.

No logrà aprovar la seva Constitució, i si bé, en l'actual hi ha hagut aldarulls motivats pel malestar general, la crisi del treball, etc., no es pot comparar la situació d'Espanya del 1932 amb la del 1873. Aquella disortada República fracassà per llur descomposició interna, per la lluita entre els republicans, per la incultura del poble, i el militarisme concretat amb el cop de Pavia que tirà per terra el règim republicà.

Sortosament la República d'ara troba millor preparat al poble, afiançant-se la supremàcia del Poder civil, i essent tots uns els ciutadans en l'interès suprem de defensar-la de tots els seus enemics.

LLEGIU I PROPAGUEU

F O M E N T